

**EVOLUȚIA DISCURSULUI RELIGIOS
ÎN PAGINILE PERIODICULUI
CALENDARUL „BUNULUI CREȘTIN” DE LA SIBIU
ÎNTRE ANII 1944-1949 (I)**

SILVIU – CONSTANTIN NEDELCU

Biblioteca Academiei Române

silviu.constantin.nedelcu@bibliacad.ro

Title: “The evolution of the religious discourse in the pages of the journal *Calendarul “Bunului creștin”* from Sibiu between the years 1944-1949”

Abstract: The present study aims to analyze the evolution of religious discourse in the pages of the journal *Calendarul “Bunului creștin”* published at Sibiu between the years 1944-1949. The speech is a deeply anti-communist one where the idea of national unity, of preserving the Orthodox Christian faith, defending the values of the nation (homeland, family) and obeying the orders of the King, the Head of State and other rulers is supported. The predominant news of the war is a sad reality: the deportations of Moldovan peasants from Transnistria to Siberia and their joy, and that of the Russian people, at the liberation by the Romanian Christian armies. The fact that in this periodical, which appeared with the blessing of Metropolitan Nicolae of Transylvania, indirectly shows his position on communism and war.

Keywords: *Metropolitan Church of Transylvania; Sibiu; Nicolae Bălan; Calendarul “Bunului creștin”; religious discourse; orthodox press;*

Scurtă introducere

Almanahul *Calendarul „Bunului creștin”* își începe apariția la Sibiu în anul 1852, la doi ani de la înființarea tipografiei diecezane¹.

Între primele persoane care se ocupă de calendarele sibiene se numără Elena Dunăreanu, de la Biblioteca Județeană „Astra” Sibiu, în lucrarea intitulată *Calendarele românești sibiene (1793-1790)*, lucrare apărută la Sibiu în anul 1970, unde avem următoarea descriere: „4. Calendarul pe anul dela Hristos... Întocmit Pr Gradurile și Clima Țării Ungurești, a Ardealului, Bănatului precum și a Țării Românești, și a Moldoviei. Sibiiu (1852 – continuă), În Tipografia diecesană. T. – Din 1923: «Calendarul Bunului Creștin»; din 1950: Almanahul «Creștin ortodox»; din 1953: «Îndrumător bisericesc». E. T. – Din 1866: Tipografia arhidiecesană [schimbându-se mereu din «editura și tipariul» în «tiparul tipografiei» etc.... arhidiecesană]; din 1950: «Tiparul» tipografiei «Reîntregirea»; din 1961: Tiparul tipografiei eparhiale. Între 1852-1878 apare cu litere chirilice. De la 1942 apar exemplare cu și fără șematism”². Aceasta s-a ocupat apoi de fiecare număr al

¹ <http://mitropolia-ardealului.ro/indrumatorul-bisericesc-digitizat/>, site accesat: 15 noiembrie 2021.

² Elena Dunăreanu, *Calendarele românești sibiene (1793-1790)*, Sibiu, 1970, p. 62.

periodicului făcând o scurtă analiză a cuprinsului fiecărui număr începând cu 1852 până în 1970³.

În anul 1981, a apărut, la Editura Științifică și Enciclopedică din București, un dicționar bibliografic despre calendarele românești în perioada 1731-1918 sub semnătura lui Georgeta Răduică și Nicolin Răduică. La paginile 231-244 avem o descriere a acestui *Calendar*, începând cu primul număr din 1852: „Calendariu... Apare la Sibiu, între anii 1852 și 1921, fără întrerupere. Imprimat în Tipografia Arhidiecezană (în scriere chirilică până în 1878), «întocmit pe gradurile și clima Țării Ungurești, a Ardealului, Bănatului precum și a Țării Românești, și a Moldoviei». Publică literatură din toate genurile, interesante materiale istorice și științifice”⁴. În continuarea descrierii sunt prezentate câteva nume ale autorilor care au publicat texte în paginile *Calendarului* și anume: V. Alecsandri, Al. Odobescu, D. Bolintineanu, A. Șaguna, Gr. Alexandrescu, A. Pann, S. Fl. Marian, Veronica Micle, I. Creangă, P. Ispirescu, I. N. Roman, M. Eminescu, Carmen Sylva, N. Iorga, O. Goga, G. Galaction, S. Mehedinți ș.a.⁵.

În anul 2010, teologul Iustin Androne susținea la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu o excelentă teză de doctorat, sub coordonarea Pr. Prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, intitulată „*Presa bisericească românească până în anul 1918*”⁶. Autorul are un capitol care se numește *II. 2. Calendarele Arhiepiscopiei Sibiului*, unde tratează pe larg subiectul *Calendarului* „*Bunului creștin*”⁷.

O altă mențiune întâlnim și în *Istoria jurnalismului din România în date. Enciclopedie cronologică*, la anul 1860 regăsindu-se o scurtă descriere a acestui periodic: „Sibiu: apare *Calendariu pe anul comun dela Christos*, tipărit cu litere chirilice. Format: 18 x 11,5 cm. Din 1879, întocmit după gradele și clima Ungariei, Ardealului, Banatului și României, an XVIII, editura și tiparul Tipografiei Arhidiecezane. Precizează că de acum calendarul nu va mai fi scris cu caractere chirilice, ci în alfabetul latinesc și românesc. Din 1881, întocmit după gradele și clima Ungariei și României. Format 19,5 x 12 cm. Din 1919, *Calendar pe anul comun dela Christos*, Tip. Arhidiecezane. Prețul unui exemplar variază: 12 lei în 1940; 50 lei în 1941, 1.500 lei în 1946. Din 1949 devine *Calendarul* „*Bunului creștin*”. *Almanah pe anul comun dela Hristos 1949*”⁸.

Descrierea aceasta, printre puținele care există despre acest periodic, conține câteva inadvertențe și anume:

³ *Ibidem*, p. 62-121.

⁴ Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Calendare și almanahuri românești 1731-1918. Dicționar bibliografic*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 231.

⁵ *Ibidem*, p. 231.

⁶ Iustin-Iulian Androne, *Presa bisericească românească până în anul 1918* (teză de doctorat), Sibiu, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, 2010, 507 p.

⁷ *Ibidem*, p. 130-139.

⁸ Elena Ramona Potoroacă, „Sibiu”, în Marian Petcu (coord.), *Istoria jurnalismului din România în date. Enciclopedie cronologică*, București, Editura Polirom, 2012, p. 52.

- Anul de apariție nu este 1860 ci în 1852, iar titlul este *Calendariu pe anul dela Hristos 1852*⁹;
- pe pagina de titlu a periodicului apare scris între anii 1852-1917 „gradurile” și nu „gradele”¹⁰;
- titlul este schimbat în *Calendarul „Bunului creștin”* începând cu anul 1922¹¹, iar nu cu 1949. În anul 1921 se intitula *Calendar pe anul comun dela Cristos 1922*¹².

Acest periodic sibian se înscrie în linia revistelor teologice ortodoxe de la începutul secolului al XIX-lea precum *Telegraful Român* (din 1853)¹³, *Speranția* (1865-1867)¹⁴, *Trântorul/ Prezența*¹⁵, *Musa* (1871-1909)¹⁶, *Revista Teologică* (1907-1916, 1921-1947)¹⁷, *Zorile* (1909-1916)¹⁸ ș.a.

Astfel, am ales perioada anilor 1944-1949 pentru a putea observa, în mod comparativ, numerele apărute înainte și după 1948, de unde reținem faptul că evoluția temelor și a discursului religios este în contrast cu schimbările politice.

O evoluția interesantă are loc după anul 1944, acest lucru putând fi observat în primul rând din numărul de pagini pentru fiecare an: 1944 – 244 p.; 1945 – 238 p.; 1946 – 230 p.; 1947 – 124 p.; 1948 – 184 p.; 1949 – 155 p.

Am împărțit cronologic cercetarea de față, în două părți: 1) Anii 1944-1947; 2) Anii 1948-1949.

⁹ <https://drive.google.com/file/d/1YM4kXtAoPG27ZNRqJFCTR-edI7uWtVEy/view>, site accesat: 15 noiembrie 2021.

¹⁰ Elena Dunăreanu, *Op. cit.*, p. 62-92..

¹¹ <https://drive.google.com/file/d/1tceF2bE244guhFlnyzjYIWWURqBVTeJ8/view>, site accesat: 15 noiembrie 2021.

¹² <https://drive.google.com/file/d/1VA14MKk2OQVR3TAL3RbLxlXjzFXyDem1/view>, site accesat: 15 noiembrie 2021.

¹³ În perioada anilor 1931-1947, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae a fost redactor șef al ziarului cf. Lucian Grozea, *Între Agora și Babel. Culegere de aporii culturale*, prefață de Adrian Popescu, Sainte Anne, Editura ASLRQ, 2014, p. 207.

¹⁴ Lucian Grozea, „Reviste manuscrise ale studențimii teologice sibiene în secolul al XIX-lea (I)”, *Saeculum*, anul XVI (2017), nr. 1 (43), p. 242 ș.u..

¹⁵ *Ibidem*, p. 247.

¹⁶ Lucian Grozea, „Publicații ale studențimii teologice sibiene (II): revista manuscrisă Musa”, *Saeculum*, anul XVI (2017), nr. 2 (44), p. 106-108.

¹⁷ Lucian Grozea, *Istoria presei religioase din România (istoric, evoluție, tendințe). Manual pentru uzul studenților la forma de învățământ la distanță*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010, p. 53. O lucrare bibliografică de referință dedicată exclusiv *Revistei Teologice* este următoarea: Valeria-Gemma Moraru, *Revista Teologică. Organ pentru știință și viață bisericească (1907-1916; 1921-1947). Indice bibliografic*, Cluj-Napoca, 2010.

¹⁸ Lucian Grozea, „Publicații ale studențimii teologice sibiene (II): revista manuscrisă Musa”, *Saeculum*, anul XVI (2017), nr. 2 (44), p. 108-109.

I. Anii 1944-1947

I. 1. Calendarul Bunului creștin pe anul visect de la Hristos 1944¹⁹

Schimbarea de paradigmă începe ușor, treptat, în paginile, însă nu din anul 1944. Lucrul acesta poate fi lesne observat din articolele publicate, din care vom da câteva exemple.

Astfel, la pagina 6 apare un *Tablou de sărbătorile religioase, naționale și aniversarea Familiei Regale, când se oficiază Doxologia, la care iau parte autoritățile civile și militare*, unde sunt enumerate, printre altele, următoarele sărbători: 10 Mai – Proclamarea independenței 1877 și Proclamarea Regatului 1881²⁰, 21 Mai – Ziua numelui M. Sale Reginei Mame Elena²¹ și 8 Noiembrie – Ziua numelui M. Sale Regelui Mihai I, când își sărbătorește și ziua de naștere²².

Tot aici, la pagina 6, se menționează în articolul *Parastase oficiale bisericesti* că „în 9 Februarie parastas pentru marele mecenat Emanuil Gojdu și ceilalți mecenați”²³, ceea ce ne arată grija și cinstirea deosebită a Bisericii Ortodoxe Române față de marii binefăcători adormiți în Domnul.

În continuare, la pagina 7, este prezentată *Casa domnitoare română* compusă din Regele Mihai I, Regina Mamă Elena și mătușile și unchiul Regelui Mihai²⁴.

Un alt articol, foarte important pentru numerele următoare ale *Calendarului*, se intitulează *Biserica autocefală ortodoxă a României*, unde este prezentată structura administrativă, pe eparhii, a Bisericii Ortodoxe Române. Reținem un amănunt extrem de interesant, și anume: la Mitropolia Moldovei și Sucevei, mai precis Arhiepiscopia Iașilor era condusă de Mitropolitul Irineu Mihălcescu, iar postul de vicar era vacant²⁵.

La paginile 67 și 131 avem o reclamă la Librăria Arhidiecezană, fondată în 1850²⁶.

La pagina 133, în frontispiciu este notat titlul rubricii, *Partea de zidire sufletească și de învățătură*, care a fost alcătuită de preotul Gheorghe Secaș unde apare o poezie intitulată *Eroilor Neamului: închinare* scrisă de caporalul Popa Constantin. În imaginea centrală apare un cimitir al eroilor români căzuți în Crimeea: „Și ați rămas aici ca niște stânci, / Devaluri purea ne'nvinse, /

¹⁹ Acesta este disponibil și poate fi consultat online: https://drive.google.com/file/d/1RTHGqy_PCgN_a0zbX4XHhMh3zsti6Zi/view, site accesat: 9 noiembrie 2021.

²⁰ „Tablou de sărbătorile religioase, naționale și aniversarea Familiei Regale, când se oficiază Doxologia, la care iau parte autoritățile civile și militare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 6.

²¹ *Ibidem*, p. 6.

²² *Ibidem*, p. 6.

²³ „Parastase oficiale bisericesti”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 6.

²⁴ „Casa domnitoare română”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 7.

²⁵ „Biserica autocefală ortodoxă a României”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 37.

²⁶ „Librăria Arhidiecezană”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 67, 131.

Lumini ce nu mai pot fi stinse / De lungul vremilor adânci. / Mormântul vostru nu-i mormânt, / Ci este-al Patriei tezaur / Ce nu se poate cântări cu aur, / Găsit în funduri de pământ”²⁷.

Este redat apoi un cuvânt al Mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului, care se numește *Aveți credință tare. Rostiri arhieresti în fața vremurilor de acum* și care este extrem de actual până în prezent: „Suntem așezați la o răspântie a pământului, unde se ciocnesc neamurile din Răsărit cu cele din Apus și pe unde vreau să treacă toate. Pământul nostru e un loc foarte primejduit și însemnat, dar dacă ne-a așezat Dumnezeu pe el, însemnează că ne-a socotit vrednici de însemnătatea lui [...] Multe neamuri au mai încercat să se așeze pe aceste locuri. Dar nici unul n’ a putut rămânea până la sfârșit [...] Răsboiul pe care îl purtăm azi cu atâtea jertfe nu-l ducem cu alt scop decât pentru păstrarea noastră pentru un viitor, în care vom putea să ne împlinim chemarea ce ne este încredințată în această parte a lumii [...] Stați neclintit lângă Biserica strămoșească și lângă credința noastră cea dreptă măritoare și nu ascultați ispitele celor ce vă îndeamnă la părăsirea bunurilor noastre sufletești de totdeauna. Credința este cheagul care unește fiii unui neam și le dă putere și răbdare și îi ține deasupra năpăstuirilor celor grele. Țineți la familia, la moșia, la neamul nostru”²⁸.

Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, în cuvântul său, face referire la sectanți dar, indirect, și la comuniști pe care îi compară cu niște ispititori care îi îndeamnă pe oameni să părăsească credința, care este „cheagul care unește fiii unui neam”²⁹.

Mai departe, apare un articol care se intitulează *Desființarea sectelor religioase*, unde se vorbește despre faptul că „prin mulțimea sectelor fiii neamului se fărâmițează, se împart sufletește în prea multe tabere și în felul acesta slăbește puterea țării”³⁰. Apoi, sunt amintiți și conducătorii din străinătate ai sectelor „cari le purtau cheltuiala, urmăreau nu atât scopuri religioase de convertire a sufletelor la Hristos, ci erau mânați de scopuri politice, urmăreau slăbirea popoarelor prin împărțirea lor în mai multe tabere religioase”, lucru care devenise o problemă de siguranță națională. Vorbind despre sectari s-a ajuns la adevărata problemă, și anume aceea a războiului, deoarece „au ajuns până acolo înâct au oprit pe adepții lor de-a pune mâna pe armă în caz de război”³¹. Concluzia generală, în sprijinul articolului, era acela că s-au îndepărtat de tradițiile românești³².

Continuând același tip de discurs, în următorul articol, intitulat simbolic *Pentru țara noastră*, este redat cuvântul unui preot dintr-o parohie „cu oameni

²⁷ Constantin Popa, „Eroilor Neamului: închinare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 133.

²⁸ Nicolae, arhiepiscop și mitropolit, „Aveți credință tare. Rostiri arhieresti în fața vremurilor de acum”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 142-144.

²⁹ *Ibidem*, p. 144.

³⁰ „Desființarea sectelor religioase”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 145.

³¹ *Ibidem*, p. 146.

³² *Ibidem*, p. 146.

harnici în cele bune”³³ de la o conferință preotească, unde trasează îndatoririle cetățenilor față de patrie, în șapte puncte: „1. Să iubim și să ascultăm de Rege, de Conducătorul statului și de dirigătorii săi; 2. Să ne facem cu drag datoria de ostași. Nimic mai vrednic, decât a purta uniforma militară, mândrie moștenită dela străbunii noștri daci și romani; 3. Să plătim la timp dările, ca din vistieria țării să se întrețină armata, să se facă drumuri, școale, spitale și alte îmbunătățiri trebuitoare locuitorilor³⁴; 4. Să păzim buna rânduială și să muncim fiecare, ca țara să propășească pe toate căile; 5. Să deprindem copiii noștri cu cinstirea patriei, cu iubirea bisericii și cu mândria neamului nostru; 6. Să ne ferim de ceice care grăesc rău despre țară; 7. Să ne rugăm lui Dumnezeu, să ne ocrotească Regele, patria, biserica și neamul...”³⁵.

În partea stângă a textului, este o fotografie a regelui Mihai I în uniformă militară.

Toate aceste cuvinte rămân valabile până în prezent, cu excepția faptului că nu mai avem Rege și nici adevărat conducător al țării.

În articolul lui R. Măldăreni, *Leagănul neamului românesc*, este prezentată o piatră funerară a unui soldat roman care a luptat pentru cucerirea Daciei, aflat în cimitirul din comuna Răhău (jud. Alba)³⁶, și este prezentată teoria continuității românilor în Dacia, pentru promovarea identității și unității naționale: „Noi aici ne-am născut, aici ne-am format ca popor aparte, și aici am locuit necurmat dela Traian și până în zilele de azi”³⁷.

Într-un text intitulat „Vânătorii de munte”, este prezentată o poezie a sergentului Vasile Chirițoiu care „dovedește aceeași îndemânare în aruncarea grenadei, ca și în mânăuirea versului”³⁸, după constatarea unui reporter de război, D. Bunescu. În poezia acestuia, scrisă pe 1 ianuarie 1943, se spune că „Prin vifor și furtuni, / Noi, Vânătorii de munte, / Urcăm mereu în sus, / Ca vulturii spre ceriuri [...] Din codrii, unde Iancu / Muri pentru dreptate, / Noi am venit aicea / Pe viață și pe moarte, / Să’nvingem bolșevicii / La ei în Caucaz, / Ca să putem apoi / Trăi fără necaz...”³⁹.

Una dintre țintele războiului: învingerea bolșevicilor.

Mai departe, este redat de către sublocotenentul în rezervă N. Bunescu un reportaj din 20 ianuarie 1943⁴⁰, legat de sărbătoarea Bobotezei la ruși. În piața orașului era

³³ „Pentru țara noastră”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 147.

³⁴ „Punctul 3 rămâne cel mai frumos, din perspectiva mea, deoarece vine în sprijinul discursului #ienilor neomarxiști, care strigau în Piața Victoriei, până nu demult (2018), că vor „spitale și nu catedrale” (sic!).

³⁵ *Ibidem*, p. 147.

³⁶ R. Măldăreni, „Leagănul neamului românesc”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 148.

³⁷ *Ibidem*, p. 149.

³⁸ „Vânătorii de munte”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 160.

³⁹ *Ibidem*, p. 160.

⁴⁰ Trebuie menționat faptul că în Biserica Ortodoxă Rusă este utilizat până în prezent calendarul pe stil vechi, sau neîndreptat, aceștia fiind în urmă cu 14 zile, pe când Biserica Ortodoxă Română

o biserică mare ce fusese transformată de bolșevici în teatru și care „dela trecerea armatelor creștine pe aici, clădirea își reluase crucea și deveni locaș de închinare”⁴¹.

Autorul reportajului a încercat să intre în biserică însă tocmai atunci ieșea preotul, însoțit de o mulțime de credincioși, și se îndrepta spre cișmeaua din piața orașului pentru a face slujba de sfințire a apei.

Reținem câteva din cuvintele mișcătoare pe care preotul respectiv le-a rostit în predica sa: „Fraților, - după 20 și ceva de ani, bunul Dumnezeu ne-a învrednicit să putem sărbători iarăș liberi și nestingheriți Boboteaza. Mișcat este sufletul meu în aceste clipe și sunt fericit că Dumnezeu mi-a dat zile să văd reîncreștinarea acestei țări. În această mare sărbătoare, a botezului sfânt, să rugăm pe Domnul Iisus să ducă armatele creștine la biruință deplină, căci ele ni-au redat libertatea, scoțându-ne de sub tirania întunericului păgân”⁴².

Armata română, creștină, a reușit să readucă după mai bine de 20 de ani⁴³, credința în acel oraș și să restaureze, pentru puțin timp, libera manifestare a credinței ortodoxe.

Un text interesant este cel al Arhimandritului Iuliu Scriban care se numește *Tânărul orb vindecat în noaptea Învierii*. Acesta dă mai multe exemple de vindecări de orbi de la noi, din țară, apoi da exemplul Părintelui Ioan Antamanschi din Odessa⁴⁴.

În continuare, tot de la Misiunea ortodoxă din Transnistria, este publicat un text al fratelui Paul Lecca⁴⁵, care se numește *Să ne rugăm în duh și adevăr*⁴⁶. Textul este teologic însă singura legătură cu războiul o are imaginea din text, a numărului 4 din 4 iulie 1943 al unui ziar scos de Misiunea română ortodoxă din Transnistria, respectiv „Христианский Вестник” [„Vestitorul Creștin”]⁴⁷.

Într-un text semnat de Preotul Gh. Paschia de la Odessa, care se numește *Vreau să cred în Dumnezeu dar nu pot*, este redat dialogul între duhovnicul Universității

îl folosește pe cel pe stil nou. Pentru mai multe informații despre acest subiect se poate consulta lucrarea: Pr. Lect. Dr. Radu Petre Mureșan, *Stilismul în România (1924-2011)*, Sibiu, Editura Agnos, 2012.

⁴¹ „Boboteaza la ruși”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 161.

⁴² *Ibidem*, p. 161.

⁴³ Aici este vorba despre Marea revoluție bolșevică din 1917 când Biserica Rusiei a fost decimată de noua conducere comunistă atee.

⁴⁴ Arhim. Scriban, „Tânărul orb vindecat în noaptea Învierii”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 164.

⁴⁵ Este vorba despre celebrul duhovnic român, Arhimandritul Paulin Lecca (1914-1996), care a fost o vreme preot misionar în Transnistria și Odessa (1941-1943). Acesta este autorul romanului autobiografic *De la moarte la viață*, publicat în anul 1996 la Editura Paideia din București.

⁴⁶ Paul Lecca, „Să ne rugăm în duh și adevăr”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 165-168.

⁴⁷ Христианский Вестник. Ежедельный миссионерский листок, издаваемый православной миссией в Трапнистрии, с благословения Е. В. П. Митрополита Виссариона [Vestitorul creștin. Foia misionară săptămânală a Misiunii ortodoxe creștine din Transnistria, cu binecuvântarea Mitropolitului Visarion], a fost un ziar în limba rusă care a apărut săptămânal la Odessa, în perioada 13 iunie – 7 noiembrie 1943, în total fiind 22 numere. Periodicul se găsește și poate fi consultat la Biblioteca Academiei Române, având cota P. II 18913.

din Odessa și un student în medicină cu privire la faptul că acela nu putea să creadă în Dumnezeu, pentru că nu-l putea vedea, auzi sau simți pe El. Dialogul este frumos, cu argumente științifice, din zona medicală, însă se încheie fără a ști ce a făcut acel student în continuare, cu aceste cuvinte: „În Dumnezeu credem fără ajutorul simțurilor. Pentru credință n'avem nevoie de simțuri și de pretenția lor materială”⁴⁸.

Colhozurile este următorul text unde este prezentată „una dintre isprăvile vestite ale iudeo-bolșevicilor”⁴⁹, această administrație a bunurilor în comun. Astfel, din cauza acestor colhozuri au avut de suferit și românii transnistreni din „republica moldovenească”⁵⁰ care au fost obligați să se înscrie în colhoz, iar cei care nu o făceau erau pedepsiți prin deportarea în Siberia „unde îi aștepta frigul, și înfometarea și munca cea cumplită”⁵¹. Astfel, „țăranilor li se lua tot pământul, dar li se lăsa căsuța dacă întâmplător nu era tocmai în stare bună. Din recolta anuală statul lua 90 la sută, astfel pentru colhoznicii rămâneau 10 la sută”⁵². Din păcate acestea au fost „binefacerile” (sic!) comunismului sovietic pentru țăranii moldoveni din Transnistria care s-au revoltat și „de frica loc, în anul 1937 bolșevicii au deportat în Siberia 60 la sută din necăjiții moldoveni transnistreni”⁵³. Articolul se încheie biruitor: „Dar Cel de sus vede și răsplătește: Trecerea vitezelor armate, ale Germaniei și României, peste apele Nistrului pune sfârșit sălbaticii prigoniri dela răsărit”⁵⁴.

Continuând pe același ton următorul text se intitulează *Ce vrea bolșevismul?*, de unde reținem câteva idei:

- Bolșevismul s-a dovedit a fi un dușman al religiei creștine, culturii generale, dragostei de viață și de muncă individuală⁵⁵.
- Grija principală pentru pregătirea unei revoluții universale din care să iasă biruitor comunismul⁵⁶.
- „Ajunsă în slujba jidovimii, uniunea sovietică dezvoltă în toate țările, prin agenți bine retribuiți, o activitate de propagandă în numele «democrației», adică al intereselor iudaice”⁵⁷. Din nefericire, din cauza unei politici de stat generalizate, respectiv regimul antonescian, constatăm o contaminare a textului, în care aspecte din ideologia totalitar nazistă se insinuează în explicarea evenimentelor acelor timpuri, ceea ce astăzi este profund

⁴⁸ Preotul Gh. Paschia, „Vreau să cred în Dumnezeu dar nu pot”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 174.

⁴⁹ „Colhozurile”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 175.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 176.

⁵¹ *Ibidem*, p. 176.

⁵² *Ibidem*, p. 176.

⁵³ *Ibidem*, p. 176.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 176.

⁵⁵ „Ce vrea bolșevismul?”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 179.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 179.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 179.

inacceptabil ca exegeză și un fals istoric, totodată, întrucât nu poți asimila și asuma o etnie, oricare ar fi ea, cu o ideologie politică.

- Satul românesc a stat departe de ideile comunismului⁵⁸.

O poezie în 8 strofe semnată de Pioneru (sic!) vorbește despre viața unui soldat de pe front: „Doamne ’nchide gurile obuzului / Și retează gândul rusului / Peste toți întinde mâna Ta / Să se umple iar Biserica”⁵⁹. Rușii, adică soldatul rus, sunt văzuți aici ca niște inamici de care autorul își dorește să scape, prin mila lui Dumnezeu.

Următorul articol prezintă vizita Mareșalului Ion Antonescu în Transnistria, unde a fost întâmpinat de preotul unei comune cu aceste cuvinte: „Ați venit desrobitor, ca să se împlinească slovele Scripturii: «Fost-a om, trimis dela Dumnezeu cu numele Ion...» Ați rupt cătușele grele ale robiei, precum odinioară marele ostaș Constantin a înfrânt păgânimea prin puterea etern nebiruitei cruci...”⁶⁰.

Ceea ce ne surprinde este dialogul între Mareșalul Antonescu și țăranii moldoveni care, în semn de apreciere, au dorit să-i ofere un frumos covor moldovenesc împletit pe care acesta a refuzat să-l ia spunând „- Mulțumesc, dar eu nu obișnuesc. Erau..., știu năravurile vechiului regim... Nu stăruiiți!... Mai curând, iată, dați-l primei fete care se va mărita în sat!...”⁶¹.

Printre prizonierii ruși este titlul unui scurt articol unde, într-o fotografie centrală estă înfățișat Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, printre prizonierii ruși din lagărul dela Feldioara. Mitropolitul Nicolae s-a preocupat de aceștia și „le-a dat un duhovnic permanent, i-a cercetat de mai multe ori, le-a sfințit locașuri de închinare”⁶².

Un alt text la care facem referire se intitulează *Cununie religioasă în Transnistria* și este prezentată o scrisoare de la Preotul Nicolae Stoica de la Iampol, reședința județului Juguștru-Transnistria. Acesta descrie modul în care s-a săvârșit taina cununiei în limba rusă la care a asistat duminică – 16 mai 1943, de unde reținem următoarele obiceiuri: „Mirii veniseră încă înainte de începerea sfeii liturghii, însoțiți de nuni și de câteva perechi de nuntași. Mirele aducea în brațe icoana Mântuitorului, iar mireasa pe a Maicii Domnului. Icoanele împodobite cu flori și cu câte un ștergar, au fost așezate pe o măsuță în mijlocul bisericii”⁶³.

În continuare, sunt oferite în legătură cu războiul câteva articole despre

⁵⁸ *Ibidem*, p. 179.

⁵⁹ Pioneru, „Rugăciunea unui soldat de pe front”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 180.

⁶⁰ „Învățătură pentru unii, dojană pentru alții”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 181.

⁶¹ *Ibidem*, p. 182.

⁶² „Printre prizonierii ruși”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 182.

⁶³ „Cununie religioasă în Transnistria”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 185.

vapoare⁶⁴ și aeroplan⁶⁵, iar la pagina 191 se vorbește despre *Războiul sfânt* dus de armatele române împotriva bolșevismului⁶⁶.

Erou, căzut la datorie este titlul unui alt articol despre război, unde se amintește despre eroul Locotenent Colonel Palaghiță, unul dintre comandanții unității Vânătorilor de Munte care a căzut la datorie în vara anului 1943⁶⁷.

Într-un scurt articol intitulat *35 de tipografii* se vorbește despre cărțile ce se tipăresc de către nemți pentru soldații de pe front. Autorul constată, cu uimire: „Bună și frumoasă lucrare, mai ales de ar fi și cu un cuprins creștin”⁶⁸.

Ultimele articole publicate în *Calendar* sunt tot despre război, curiozități însoțite de fotografii, iar de la paginile 201-202 și de la 213 până la sfârșit, la pagina 244, întâlnim numeroase reclame⁶⁹.

Discursul religios din paginile *Calendarului* este unul profund anticomunist unde este susținută ideea de unitate națională, de păstrare a credinței creștine ortodoxe, de apărare a valorilor neamului (patrie, familie) și de a asculta de poruncile Regelui, Conducătorului Statului și a celorlalți dregători.

Predominante fiind știrile de război arată o realitate tristă: deportările țăranilor moldoveni din Transnistria în Siberia și bucuria acestora, și a poporului rus, la eliberarea de către armatele române creștine.

Faptul că în acest periodic, care apărea cu binecuvântarea Mitropolitului Nicolae al Ardealului, arată în mod indirect poziția acestuia față de comunism și de război.

În partea a doua a studiului, vom continua analiza discursului religios și asupra celorlalte numere ale *Calendarului*, apărute între anii 1945-1949, după instaurarea regimului comunist în România.

⁶⁴ „Ceva despre vapoare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 187-188.

⁶⁵ „Fortărețe sburătoare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 188.

⁶⁶ „Din războiul sfânt”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 191.

⁶⁷ „Erou, căzut la datorie”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 192.

⁶⁸ „35 de tipografii”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 192.

⁶⁹ Apar diverse reclame pentru: Farmacia la „Vulturul alb” (p. 201), Magazinul de confecții Ioan Șandru (p. 202), Banca Centrală pentru Industrie și Comerț S. A. (p. 213), Galanterie Ilie Banea (p. 214), Magazinul de confecții A. Balota & Co. (p. 214), Departamentul Mașinilor al reuniunii Agricole Săsești din Transilvania (p. 215), Croitoria Petrașcu (p. 215), „Pietatea” Întreprindere de înmormântare C. Banu (p. 216), Carol F. Jickeli S. A. (p. 217), Reprezentanța pentru automobile „Mercedes-Benz” (p. 217), Librăria Arhidiecezană (p. 218), Cooperativa de consum „Andrei Bârseanu” (p. 219), Emil Hochsmann bijutier (p. 220), Fabricile de postav și țesături de modă din Brașov Wilhelm Scherg & Cie. S.A. (p. 221), Întreprinderile metalurgice Dumitru Voina, Societate Anonimă Română (p. 225), Fotograf al Curții Regale Emil Fischer (p. 226), Tipografia Oct. L. Vestemean (p. 228), Societatea Națională de Gaz Metan S. A. R. (p. 230), Berea Trei Stejari (p. 232), Hotel „Împăratul Romanilor” (p. 232), Bere conserve Bragadiru (p. 236), Tipografia Arhidiecezană (p. 240), „Steaua României” Societate Română de Asigurări (p. 241), Muschong Fabrici de țigle (p. 244).

163

— Să ne rugăm în duh și adevăr

Sfinți, când ne rugăm, sălășuiți-vă și noapți întregi în gîndire, semănând, nestormiți și bolnavi și cu stîmpea sîci obosirea, sîci foamea și sîci sete. Uitați de toate cele pămîntului. Sîci răpîși tocmii în al înțelegeri. Dăruiați vocea, sînceri, în chip de leu și-ați sălășuiți gîndirea în umerele sîlășuții și țineți robii lui Dumnezeu rîmășe asemănat ca o stîncă de granit.

1944 II - 46

12

162

Printre prizonierii ruși

O bună parte din prizonierii ruși au fost trimiși în lagărele din Ardeal. Alături de I. P. S. în Mitropolia NICOLAE s'a îngrădit de îndrumarea lor duhovnăvesc. Le-a dat un sfătușor permanent, o-a cercetat de mai multe ori, în-a sfîșit încoșor de înțelegeri.

— În chipul nostru sîndem pe I. P. S. în-a sfătușor capului prizonierilor ruși din Făltănuș-Dragos.

— Mulțumesc, dar eu nu obțîmășc. Erău... sîci sălășuiri în-a vechiul regim... Nu sîlășuiri... Mai curbat, lași, dăți prizonierii fete care se va mărită în sat!...

— Păi atunci se mărită, mășe, cinei! — se auzi un glas din mijlocul celor adunați.

— Dați-o celor dinăi!... sîncru Mareșalul Ion Antonescu.

Înălțămirea cu covorul, petrecăți în sala de peste Năștru, — pe care o dăm după înălțămirea, — credem că se putea s'ajă, în înțelegeria noastră juri, drept bun și înălțămirea pentru unii, și meritați doșetă pentru alții.

161

BOBOTEAZA LA RUȘI

Tot sîci, rez. N. Danescu, scriitorul versurilor „Vînturi de mândri”, raportă:

La 20 ianuarie 1945, în ziua de Bobotează la Rușii mă gășeam în trecerea prin-a oraș din Rusia. Alături de gîndire gîndire se ridica o cântăre destul de apăsătoare, care pe vremea era bisericii și din care bolșevicii încoșor un teatru sau cum așa ceva. După trecerea sîncrușilor creștine pe aici, cântăre lași reșase cruci și deveni lași locuș de la chîșme. Tocmai mă pregătiam s'o sîncruș, când vădi că din lăștru încoșor prizonierii de mîșșina creștincioșilor. Mi-am dat sîncruș îndată că se vorbea Bobotează lor. Am întrerupt cântăre și m'am sîncruș acestor prizonierii religioși, care se îndreptă către chîșmea principală din sîncruș. Alături, prizonierii care au fost de adevărat succes, sîncruș sîncruș de sîncruș a sîncruș. În gîndire lași era par'că rugășine și încoșor, bîșșime pentru vremea sîncruș și mîșșina pentru aceste vremea de re-lășșare, scate odată cu bîșșime armășilor noastre...

Căi trebuie să fi sîncruș acest prizonier în timpul bolșevicilor, se vede din figura lui chinată...

Creștincioșii lași umplău aici sîncruș de apă și se îndreptă din sîncruș bisericii. Acum prizonierii încoșor lași vasele creștincioșilor sîncruș-le cu apă sîncruș din cântăre lași. Rășșășurile lași sîncruș religioși, au fost date de coruș, căi se poate de bun, și necesar.

Prizonierii lași umplău aici sîncruș de apă și se îndreptă din sîncruș bisericii. Acum prizonierii încoșor lași vasele creștincioșilor sîncruș-le cu apă sîncruș din cântăre lași. Rășșășurile lași sîncruș religioși, au fost date de coruș, căi se poate de bun, și necesar.

Prizonierii lași umplău aici sîncruș de apă și se îndreptă din sîncruș bisericii. Acum prizonierii încoșor lași vasele creștincioșilor sîncruș-le cu apă sîncruș din cântăre lași. Rășșășurile lași sîncruș religioși, au fost date de coruș, căi se poate de bun, și necesar.

Prizonierii lași umplău aici sîncruș de apă și se îndreptă din sîncruș bisericii. Acum prizonierii încoșor lași vasele creștincioșilor sîncruș-le cu apă sîncruș din cântăre lași. Rășșășurile lași sîncruș religioși, au fost date de coruș, căi se poate de bun, și necesar.

Bibliografie/ Bibliography:

„Biserica autocefală ortodoxă a României”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 37-38.

„Boboteaza la ruși”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 161.

„Casa domnitoare română”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 7.

„Ceva despre vapoare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 187-188.

„Colhozurile”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 175-176.

„Cununie religioasă în Transnistria”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 185-186.

„Desființarea sectelor religioase”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 145-146.

„Din războiul sfânt”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 191.

Elena Dunăreanu, *Calendarele românești sibiene (1793-1790)*, Sibiu, 1970.

„Erou, căzut la datorie”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 192.

„Fortărețe sburătoare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 188.

Lucian Grozea, *Istoria presei religioase din România (istoric, evoluție, tendințe). Manual pentru uzul studenților la forma de învățământ la distanță*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.

Lucian Grozea, *Între Agora și Babel. Culegere de aporii culturale*, prefață de Adrian Popescu, Sainte Anne, Editura ASLRQ, 2014.

Lucian Grozea, „Reviste manuscrise ale studențimii teologice sibiene în secolul al XIX-lea (I)”, *Saeculum*, anul XVI (2017), nr. 1 (43), p. 241-248.

Lucian Grozea, „Publicații ale studențimii teologice sibiene (II): revista manuscrisă Musa”, *Saeculum*, anul XVI (2017), nr. 2 (44), p. 105-111.

„Învățătură pentru unii, dojană pentru alții”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 181-182.

Paul Lecca, „Să ne rugăm în duh și adevăr”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 165-168.

„Librăria Arhidiecezană”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 67, 131.

R. Măldăreni, „Leagănul neamului românesc”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 148-149.

Valeria-Gemma Moraru, *Revista Teologică. Organ pentru știință și viață bisericească (1907-1916; 1921-1947). Indice bibliografic*, Cluj-Napoca, 2010.

Pr. Lect. Dr. Radu Petre Mureșan, *Stilismul în România (1924-2011)*, Sibiu, Editura Agnos, 2012.

Nicolae, arhiepiscop și mitropolit, „Aveți credință tare. Rostiri arhieresti în fața vremurilor de acum”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 142-144.

Preotul Gh. Paschia, „Vreau să cred în Dumnezeu dar nu pot”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 173-174.

„Parastase oficiale bisericești”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 6.

„Pentru țara noastră”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 147.

Pioneru, „Rugăciunea unui soldat de pe front”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 180.

Constantin Popa, „Eroilor Neamului: închinare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 133.

Elena Ramona Potoroacă, „Sibiu”, în Marian Petcu (coord.), *Istoria jurnalismului din România în date. Enciclopedie cronologică*, București, Editura Polirom, 2012, p. 52.

„Printre prizonierii ruși”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 182.

Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Calendare și almanahuri românești 1731-1918. Dicționar bibliografic*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.

Arhim. Scriban, „Tânărul orb vindecat în noaptea Învierii”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 163-164.

„Tablou de sărbătorile religioase, naționale și aniversarea Familiei Regale, când se oficiază Doxologia, la care iau parte autoritățile civile și militare”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 6.

„Vânătorii de munte”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 160.

„35 de tipografii”, *Calendarul Bunului creștin pe anul visect dela Hristos 1944*, anul 93 (1944), p. 192.

Webliografie/ Webliography:

<https://drive.google.com/file/d/1VA14MKk2OQVR3TAL3RbLx1XjzFXyD/em1/view>, site accesat: 15 noiembrie 2021.